

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Директори Пажӯҳишгоҳи рушди
маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон,
номзади илмҳои физика-математика,
дотсент

Начмиддиниён А.М.

« 22 » _____ соли 2024

ХУЛОСАИ

шубъаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ба диссертатсияи Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-ичтимоӣ (13.00.05.03.- Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ)

Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим соли 2021 факултаи филологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣи Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси “забон ва адабиёти тоҷик” хатм кардааст (диплом ТМБ №0200608).

Дар давоми омадасозии диссертатсия Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим унвонҷӯи шубъаи омодакунии кадрҳои илмӣ ва илмӣ-педагогӣи Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон буда, ҳамзамон ба ҳайси директори Муассисаи давлатии “Маркази кӯдакон ва наврасони шаҳри Душанбе” фаъолият менамояд.

Имтиҳони номзадиро бо баҳоҳои зерин супоридааст:

- Тарих ва фалсафаи илм – “4” (хуб) – 19.11.2021
- Забони хориҷи (англисӣ) – “4” (хуб) - 18.05.2022.

Ихтисос: 13.00.05 - Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-ичтимоӣ, (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) – “5” (аъло) – 08.12.2023.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ таҳти №804 аз 23.04.2024 аз ҷониби Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: Каримзода Мирзо Бадал – доктори илмҳои педагогӣ, саркотиби Академияи таҳсилоти Тоҷикистон.

Диссертатсияи Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар шӯъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон таҳия гардида, ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳими педагогикаи муосир – ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ равона гардидааст.

Рисолаи мазкурро муқарриси холис Раҳимзода Х. - доктори илмҳои педагогӣ, профессор, ходими пешбари илмии шӯъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон; Давлатшоев И. - доктори илмҳои педагогӣ, ходими калони илмии шӯъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон; Бобоева М.Р. - номзоди илмҳои педагогӣ, мудири шӯъбаи муассисаҳои томактабӣ, ибтидоӣ ва бознигарии стандарт, барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон мавриди таҳлилу омӯзиш қарор дода, хулоса пешниҳод намуданд.

Дар баромади худ Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар бораи мубрами мавзӯи таҳқиқот сухан ронда, қайд намуд, ки масъалаи ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ дар шароити муосир яке аз қисматҳои бисёр арзишманд ва зарурии самти омӯзишу парвариш маҳсуб меёбад. Имрӯз дар маҷмӯъ дар баъзе муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва таҳсилоти иловагии ҷумҳурии мо қорҳое анҷом дода мешаванд, ки ба тақмили низоми таълиму тарбия нигаронида шудаанд.

Бояд тазаққур дод, ки ҳанӯз ҷазои яғонае, ки ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагонро фаро гирифта бошад, ба вучуд оварда нашудааст. Барои ташкили он бояд ҷунун низоми ақидаю муносибатҳо ташкил қарда шаванд, ки қоидаю принципҳои асосии он барои ҳамаи зинаҳои таҳсилот бояд якхела бошад ва муттасил дар тарбияи насли наврас салоҳиятҳои эҷодиро таъмин намояд.

Соҳаи маориф ҳамчун самти афзалиятнок ва стратегии сиёсати иҷтимоии давлат дар назди худ ҳадаф гузоштааст, ки насли наврас ва ҷавонони кишварро на танҳо бо донишҳои муосири назариявӣ таъмин намоянд, балки онҳоро соҳиби малакаву маҳоратҳои шахсӣ, эҷодӣ ва касбӣ гардонад. Зеро ҳадафи ниҳой омода намудани шахрванд – мутахассиси соҳибхтисосе аст, ки барои рушди ҳамаҷонибаи кишвар саҳмгузор бошад. Дар ин асно ташаббускории амалӣ ва худфаъолияти хонандагон натиҷаи фаъолияти мақсадноки ҳайати омӯзгорӣ доништа шуда, ин раванд дар арзёбии фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ ҷойгоҳи маҳсус дорад.

Таҳсилоти иловагӣ, ки ба рушди қобилиятҳои инфиродии ҳар як кӯдак равона шудааст, имконият медиҳад, ки кӯдакон тавассути машғулиятҳои эҷодӣ ва илмӣ, варзиш ва дигар фаъолиятҳои илмиву техникӣ, иқтидори эҷодии худро ташаккул диҳанд. Дар натиҷа, онҳо ҳамчун шахсиятҳои комил, ки дорои хислатҳои инсонии олистанд, ба ҷомеа ворид мешаванд.

Эҷодкорӣ муҳимтарин хусусияти муҳити таълимии муассисаи таҳсилоти иловагӣ буда, дар он синтези соҳаҳои фаъолият ва муошират дар фазои худшиносӣ, ки ба завқи кӯдакон мутобик гардонанда шуда, ба манфиатҳо ва талаботҳои иҷтимоӣ: суръат, сатҳ, ҳаҷми дарк, азхудкунии дониш, малака, тарзи тафаккур ва раванди зарурии эҷодии кӯдакон асос ёфтаанд, боиси самаранокии фаъолияти эҷодӣ мегарданд.

Қобилиятҳо бошанд тавассути ташаккули салоҳиятҳо, ки ба кӯдак имкони мустақил буданро бо роҳи эҳтиром гузоштан ба андешаи фардӣ ва имкони иброи ақидаву истифода намудани потенциали зеҳнӣву ҷисмонии шахсӣ фароҳам оварда, метавонанд ба таври назаррас ошкор ва рушд дода шаванд.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқи диссертатсия - муайян, ошкор, таҳлил ва асоснок кардани шароитҳои педагогии ташаккули салоҳияти эҷодкории хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ ба ҳисоб меравад.

Барои ноил гардидан ва дар амал татбиқ намудани мақсади кори илмӣ-таҳқиқотӣ иҷрои **вазифаҳои зерин** пешбинӣ шудаанд:

1. Арзёбии шароитҳои мавҷудаи педагогии муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ дар самти фароҳам овардани муҳити ба рушди салоҳиятҳои эҷодкорӣ мусоидаткунанда.

2. Дарёфти роҳу усулҳои бештари таълими хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ, ки барои ташаккулёбии салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон мусоидат менамоянд;

3. Таҳия ва татбиқи методикаи ҳамгиро намудани фанҳои креативӣ ба самтҳои асосии барномаи таълимӣ бо мақсади рушди тафаккури эҷодӣ тавассути дохил кардани унсурҳои эҷодӣ ба фанҳои анъанавӣ ва ҳамкорӣ байнифанӣ.

4. Таҳқиқи таъсири эҷодӣ ҳолатҳои таълимӣ, ки ба ҳалли вазифаҳои ғайримуқаррарӣ равона шудаанд, барои инкишофи тафаккури эҷодии хонандагон ва таҳлили самаранокии супоришҳо ва лоиҳаҳои талабкунандаи равишҳои ғайристандартӣ ва ҳалли эҷодии масъалаҳо.

5. Таҳия ва омӯзиши шароитҳо, ки ба худтаҳлили доимии роҳи эҷодии донишҷӯён мусоидат мекунанд, бо мақсади арзёбии нақши рефлексия дар рушди огоҳонаи салоҳиятҳои эҷодӣ ва муайян кардани самтҳои рушди шахсӣ.

6. Арзёбии натиҷаҳои озмоиши педагогии гузаронидашуда дар муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ ва дар асоси он коркарди тавсияҳои методӣ ва наشري мақолаву маърузаҳо;

7. Коркард намудани механизми таҳия ва қабули стандартҳои таълимӣ барои маҳфилҳои муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ ва барномаҳои таълимӣ барои омӯзгорони ин муассисаҳо;

8. Ворид намудани тағйироти дахлдор ба барномаҳои таълимии маҳфилҳои муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ чӣхати ташхиси сатҳи салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон ва дарёфти роҳу усулҳои ташаккул додани онҳо дар машғулиятҳои таълимии маҳфилҳо.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқотро диссертант ба шакли зайл пешниҳод намудааст:

- модели баҳодихии рушди салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон, ки омилҳои сифатӣ ва миқдориро дар бар гирифта, усулҳои ҳударзёбӣ, мушоҳида ва арзёбиҳои ташхисиро истифода мебарад, муайян ва асоснок гардид;

- бори аввал методикаи ташкили шароити ҳамкорӣ ва ҳамдигарфаҳмии хонандагон дар қори гурӯҳӣ пешниҳод шудааст, ки на танҳо ба рушди қобилияти тавлиди идеяҳо ва мубодилаи таҷрибаҳо мусоидат мекунад, балки тафаккури эҷодиро тавассути фаъолияти дастаҷамъона фаъол месозад;

- зарурати дастгирии мунтазами дастовардҳои эҷодии хонандагон тавассути шаклҳои гуногуни эътирофи ҷамъиятӣ (озмунҳо, намоишгоҳҳо, лоиҳаҳо) асоснок карда шудааст, ки ин ба тақвияти ҳавасмандии онҳо барои худтакмилдиҳӣ ва нишон додани ташаббус мусоидат мекунад.

- бори аввал концепсияи чандирии барномаҳо ва нақшаҳои таълимӣ пешниҳод шудааст, ки имконияти мутобиқ кардани раванди таълимро ба тағйирёбии манфиатҳо ва талаботи хонандагон фароҳам меорад ва ба ин васила равиши эҷодиро дар омӯзиш дастгирӣ намуда, шароитҳои рушди ҳамаҷонибаи онҳо таъмин карда мешавад.

- усулҳои инноватсионии таълим, такмили маҳорати касбии омӯзгорон ва ташкили фазои мусоиди таълимӣ ҳамчун муҳияти ягонаи ташаккули салоҳияти эҷодкории хонандагон таҳлил карда шудааст.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот аз инҳо иборат аст, ки аз ҷониби муаллиф модели самараноки таълимиву тарбиявӣ чӣхати ташаккул ва рушди салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ дар натиҷаи гузаронидани қорҳои милмиву таҳқиқотии зиёд коркард, таҳия ва аз оҳмиши педагогӣ бомуваффақият гузаронида шуд. Қисмати таҷрибавии таҳқиқот ташкил ва гузаронида шуда, натиҷаҳои он имкон доданд, ки динамикаи ташаккули салоҳиятҳои эҷодӣ дар хонандагон ошкор гардад. Илова бар ин, натиҷаҳои таҳқиқот мавриди таҳлил қарор

гирифта, дар асоси онҳо хулоса ва тавсияҳо таҳия шуданд, ки ба баланд бардоштани самаранокии фаъолияти омӯзгорон дар рушди салоҳиятҳои эҷодӣ дар муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ нигаронида шудаанд.

Инчунин, натиҷаҳои ба дастмада дар шакли мақолаҳои илмиву оммавӣ ба нашр расида, муҳтавои асосии рисолаи илмӣ дар чорабиниҳои муҳими илмиву амалии сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ аз ҷониби муаллиф муаррифӣ карда шуданд.

Тибқи мазмуну мундариҷа рисолаи илмӣ ба унвонҷӯ саволҳо пешниҳод гардида, ҷавобҳои мушаххас ва дуруст баргардонида шуд.

Сипас, муқарризони ҳолис Раҳимзода Х. - доктори илмҳои педагогӣ, профессор, ходими пешбари илмии шуъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон; Давлатшоев И. - доктори илмҳои педагогӣ, ходими калони илмии шуъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон; Бобоева М.Р. - номзоди илмҳои педагогӣ, мудирӣ шуъбаи муассисаҳои томақтабӣ, ибтидоӣ ва бознигариӣ стандарт, барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон оид ба мазмуну муҳтавои диссертатсия ва саҳми унвонҷӯ баромад ва қайд намуданд, ки саҳми шахсии унвонҷӯ дар он зухур меёбад, ки мавсуф масъалаи таҳқиқоти диссертасиониро ҳаматарафа таҳлилу баррасӣ карда, таҳқиқоти назариявӣ ва озмоиширо дуруст ба роҳ мондааст, маводи таҳқиқотро таҳлили миқдорӣ ва сифатӣ карда, маҷмуи роҳу усулҳоро вобаста ба мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мавриди истифода қарор додааст, дар заминаи таҳқиқоти озмоишӣ муқаррароти қори илмиро аз ҷиҳати амалӣ аз тариқи баргузориӣ қорҳои озмоишӣ тасвибу тасдиқ кардааст.

Ҳамин тариқ, бо назардошти муҳокима ва хулосаи муқарризони ҳолис оид ба омӯзиши дараҷаи қорқарди масъалаи мазкур бармеояд, ки диссертатсияи Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои эҷодқориӣ хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ” қори илмии мустақилона баанҷомрасида буда, дар он муаллиф ба ҳалли вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташуда ноил шудааст.

Натиҷаи қорҳои озмоишӣ дар анҷоми ҳар як марҳила таҳлилу ҷамъбаст гардида, мақолаҳои зерин дар нашрияҳои илмии тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷопнамудаи унвонҷӯи мазмуни рисоларо фаро мегирад.

1. Раҳимӣ К.М. Ҷанбаҳои иҷтимоӣ - педагогии рушди қобилияти эҷодии хонандагон [Матн] // Паёми Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, №1 (46), 2023. - С. 61-69.

2. Раҳимӣ К.М. Нақши таҳсилоти иловагӣ дар рушди қобилияти эҷодии хонандагон / [Матн] // Паёми Пажӯҳишгоҳи рушди маориф, №1 (41), 2023. - С. 140-146.

3. Каримзода М.Б., Раҳимӣ К.М. Фароҳам овардани муҳити эҷодӣ дар низоми таҳсилоти иловагии кӯдакон ва наврасон / [Матн] // Паёми Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, №3 (48), 2023. - С.26-33.

4. Раҳимӣ К.М. Нақши оила ҳамчун падидаи иҷтимоиву педагогӣ дар ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории кӯдакон / [Матн] // Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни, №4 - 2 (18) 2023. – С. 251-256.

5. Раҳимӣ К.М. Заминаҳои рушди муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дурнамои ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории кӯдакон дар фаъолияти онҳо / [Матн] // Паёми Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, №4 (49), 2023. - С.52-57.

6. Раҳимӣ К.М. Ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ (Дар мисоли фаъолияти Муассисаи давлатии «Маркази кӯдакон ва наврасони шаҳри Душанбе») / [Матн] // Паёми Пажӯҳишгоҳи рушди маориф, №4 (44), 2023. - С. 209-215.

Бо дарназардошти ҳулосаҳои муқарризони ҳолис ва иштирокчиёни шуъбаи педагогика, психология ва методикаи таълими Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

ҚАРОР ҚАРД:

1. Диссертатсияи Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ” кори илмии мустақилона баанҷом расида, ки дар он муаллиф ба ҳалли вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташуда ноил шудааст, ҳисоб карда шавад.

2. Диссертатсияи илмии Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ” ба талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03.- Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) ҷавобгӯ аст.

3. Диссертатсионии илмии Раҳимӣ Комил Маҳмадраҳим дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули салоҳиятҳои эҷодкории хонандагон дар муассисаи таҳсилоти иловагӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03.- Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) барои ҳимоя ба Шӯрои диссертатсионии 6D.ҚОА-030-и назди Пажӯҳишгоҳи рушди

